

TRAIAN ȘELMARU:

„Scena și oamenii ei”

„Falsul jurnal” de cronicar dramatic al lui Traian Șelmaru a ajuns acum la cel de-al treilea volum. După *Premiera de aseară* (1975), *Acte și antracte* (1978), *Scena și oamenii ei* (Editura Eminescu, 1980) reprezintă un efort remarcabil de cuprindere a unui deceniu de teatru românesc (1969—1979).

Consemnarea cronicărească a faptului teatral este o primă fază a receptării critice, cu rostul de a „fixa” ceea ce, rareori, poate fi fixat în totalitate și în mod convingător: spectacolul de teatru. Dacă i se adaugă și o bogată experiență a foiletonului teatral, aptă să producă considerații de sinteză în interpretarea fenomenului artistic, ea devine fapt de cultură, reprezentând și o „mărturie” în timp.

Traian Șelmaru vizează, printr-o bogată experiență, aceste multe aspecte: piesa, spectacolul, regia, scenografia, jocul actorilor, reprezentațiile văzute fiind, deopotrivă, momente ale vieții sale de vechi spectator; autorul recurge la amintire, pentru a îmbogăți istoria unui rol, biografia unui spectacol sau evoluția unui actor.

Scrisul lui Traian Șelmaru vine dintr-o puternică pasiune pentru teatru. În volum există câteva portrete de actori (Sanda Toma, Victor Rebengiuc, Olga Tudorache), „prim-planuri” care integrează

personalitățile actoricești în complexitatea fenomenului teatral contemporan. „Falsul jurnal” îi permite cronicarului să iasă din cadrul strict al foiletonului dramatic, pentru a face asocieri diverse, totul, din vădita dorință de a da o imagine cuprinzătoare a vieții teatrului.

Este urmărită atent, în devenirea ei, creația unor dramaturgi (Paul Everac, Leonida Teodorescu, Iosif Naghiu, Ion Băieșu), a unor actori (Radu Beligan, George Constantin, Sanda Toma, Octavian Cotescu) și a unor importanți regizori (Liviu Ciulei, Andrei Șerban, Aureliu Manea, Dan Nasta, Alexa Visarion). Amintirile, evocările, depășind anecdota, dau judecăților de valoare asupra actului de creație farmecul caracteristic atmosferei teatrului, pe care Traian Șelmaru îl cunoaște, comentându-i succesele, dar și insuccesele, momentele de progres, dar și cele de stagnare.

Cronicarul este capabil de entuziasm, dar și de dezaprobare rece, de încredere, dar și de îndoială. Vasta sa experiență (cuprinzând și un deceniu la conducerea revistei „Teatrul”) îi permite lui Traian Șelmaru să aprecieze corect tendințele dramaturgiei românești contemporane. Cronicarul nu face un secret din divergențele care se manifestă între „combatanți” (cronicari dramatici, dramaturgi), după cum nu ezită să-și exprime nelămuriri sau să intre în polemică pe marginea fenomenului teatral contemporan.

Un ton propriu, devenit „stil”, o anumită privire afectuos critică, conferă cărții lui Traian Șelmaru o notă aparte în contextul aparițiilor din colecția „Masca” a Editurii Eminescu.

Marian POPESCU

NOTE

La o comemorare

În urmă cu nouă decenii, se stingea, în Parisul care nutrise visurile revoluționare ale întregii lui generații, Mihail Kogălniceanu, „om genial, cel mai mare conducător cultural și politic pe care l-au avut românii în epoca modernă” (N. Iorga). Prefacerile repzezi ale statului român, devenit independent prin

jertfă de singe, fuseseră gândite, înfăptuite, vegheate și de el, prin toate acele acțiuni pornite, cu simțul istoriei, din junețea tumultuoasă: a scris istoria neamului la nici 20 de ani, a fondat instituția teatrului moldav, împreună cu Alecsandri și Negruzzi, a contribuit la realizarea unității culturale prin publicistică, prin propria tipografie. A chemat în jurul său tineretul Academiei Mihăilene, învățându-l să citească izvoarele istoriei românilor, cînd el însuși se pregătea pentru revoluție și pentru opera pe care o va scrie în exil, pentru a face propagandă Unității în Europa. Prim sfet-

nic al domnului Unirii, idol al țăranilor improprietățiți prin legea gândită de el, și-a asumat mai apoi rolul istoric de a proclama, în numele națiunii, Independența, întărind-o și diplomatic, prin geniale acțiuni de politică externă.

Editura Academiei Române a scos de sub teascuri, pînă azi, câteva tomuri dintr-o ediție critică girată de învățatul Dan Simonescu. Istoricul Al. Zub a dat, nu de mult, o Bibliografie și un impresionant studiu despre istoricul Mihail Kogălniceanu.

Cîtorul își află, în vremea noastră, cinstirea cuvenită.

I. N.